

Nr. 12/1968

Till Ålands landsting.

Vid behandling av ålandsfrågan år 1921 föreskrev Nationernas förbunds råd, att den åländska befolkningen skulle tillförsäkras bl.a. garantier för bevarande av äganderätten till den åländska jorden i befolkningens egna händer. På grund härav intogs i 5 § lagen den 11.8.1922 innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning eller den s.k. garantilagen stadganden om lösningsrätt till fastighet, som försålts till någon, som icke har laga bo och hemvist inom landskapet. Härtill torde såsom förebild främst ha tjänat lagen om rätt ått i börd lösa fastighet på landet, vilken lag redan då var föråldrad och sedan upphävdes år 1930. Stadgandena om lösningsrätten har sedermera omarbetats och ingå nu i 5 § självstyrelselagen för Åland av den 28.12.1951 samt i lagen av samma datum om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland. Det stadgade lösningsförfarandet har dock i praktiken visat sig vara oändamålsenligt, och endast i ett ytterst fåtal fall har anmälan om inlösen lett till avsett resultat. Redan år 1921 uttryckte riksdagen i sitt svar till regeringen med anledning av framställningen om garantilagen tvivelsmål om, huruvida inlösningsstadgandena skulle komma att motsvara sitt ändamål. På grund av en vid vårsessionen 1962 inlämnad hemställningsmotion (nr.4/1962) gav landstinget i uppdrag åt landskapsstyrelsen, "att i brådskande ordning vidtaga sådana åtgärder, som kunna anses erforderliga för avlägsnande av bristerna i gällande lag om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet inom landskapet Åland, eller att lagen ersättes med en annan lag, som tillgodoser alla parterers lagliga intressen." I förenämnda motion framhålles, att enligt lagen " har förvärfvare av fastighet, beträffande vilken bestämts, att den är lösningsrätt underkastad, rätt att inom en månad, räknat från dagen för länsstyrelsens ifrågavarande förordnande, överlåta fastigheten till person eller sammanslutning, som i äger rätt att förvärva fastighet i landskapet". Motionärerna framhåller vidare: "Begagnar sig den utomstående fastighetsförvärfvaren av denna sin förmån, avbrytes inte endast lösningsförfarandet, utan skänker tidsfristen honom dessutom olika alternativ, att endast

formellt överföra äganderätten till någon enskild person som äger åländsk hembygdsrätt, medan han själv fortsättningsvis förblir fastighetens faktiska ägare". Enligt vår mening är gällande lag om utövande av lösningsrätt till fastighet inom landskapet även i andra avseenden oändamålsenlig och bristfällig. Sålunda kan inlösningsförfarandet inledas i ett alltför sent skede, d.v.s. först efter det den utomstående förvärvaren erhållit lagfart på fastigheten. Dessförinnan har förvärvaren många gånger gjort stora investeringar på fastigheten, vilka investeringar vid inlösen torde kunna gå förlorade. Oriktigt måste det väl även anses, att överlåtelsen genom nu gällande förfarande kommer att vid inlösen belastas med dubbel stämpelskatt, sålunda att såväl den utomstående förvärvaren som inlösaren måste erlagga skatten. Lagen ger icke något som helst skydd mot överlåtelse till utomstående av nyttjanderätten till fastighet medelst långfristigt legoavtal. Lagen kan icke tillämpas på outbrutna jordområden. Fastighet, som en utomstående förvärvare uraktlåter att lagfara, kan icke inlösas. Vidare anse vi att stadgandena om själva förfarandet vid inlösen äro alltför knapphändiga.

Frågan om en revision av stadgandena om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet inom landskapet har på senare tider erhållit allt större aktualitet. Allt flera utomstående skaffar sig numera större eller mindre fritidsområden på Åland. De nu aktuella planerna på stora fritidsbyar inom landskapet samt den planerade fasta vägförbindelsen till fastlandet gör att frågan med det snaraste borde lösas på ett positivt sätt.

Enligt vår åsikt utgör det nu gällande inlösningsförfarandet icke fullgod garanti för det ursprungliga målet, nämligen bevarandet av den åländska jorden i den åländska befolkningens egna händer. En helt ny lag enligt de principer, som gälla ifråga om utlänningars och vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom i Finland, torde enligt vår åsikt vara mera ändamålsenlig. I lagutskottets betänkande Nr 8/1962 med anledning av tidigare nämnda motion framföres tanken på att uppbygga lagen på samma sätt. Överlåtelse till person, som icke har åländsk hembygdsrätt, skulle för att kunna träda i kraft måste godkännas av landskapsstyrelsen.

Eftersom det finnes ett uppenbart behov av att gällande stadganden om lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet inom landskapet ersättas med en ny lag eller i annat fall ändras och kompletteras, anse vi, att frågan med det snaraste bör grundligt utredas och förslag till lösning uppgöras. Det uppgjorda förslaget kunde sedan läggas till grund för behandling i en blandad stats- och landskapskommitté, under ordförandeskap av exempelvis Ålands-delegationens ordförande.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslå vi vördsamt,

att Landstinget ville uppdraga åt landskapsstyrelsen att utan dröjsmål vidtaga sådana åtgärder, som leder till att stadgandena om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet inom landskapet Åland ersättas med en ny lag, uppbyggd, om möjligt, enligt de principer, som gälla ifråga om utlänningars och vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom i Finland.

Mariehamn, den 6 november 1968.

Bertel Boman

Alarik Häggblom